

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ХУДОЖНЬО-ГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА
ТА ГРАФІКИ**

«НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В СИСТЕМІ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ»

Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції

**15 травня 2024 року
м. Одеса**

ОДЕСА – 2024

УДК: 378:37.09:7-057.86(08)

**Рекомендовано до друку Вченою радою Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського» (Протокол № 17 від 27.06.2024р.)**

Упорядники: Твердохлібова Я. М., кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки;

Спасскова О. П., кандидат мистецтвознавства, асистент кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки.

Рецензенти: Ракович В. В. кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри образотворчого мистецтва і дизайну Херсонського державного університету;

Бартенева І. О., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Науково-методична організація процесу підготовки фахівців в системі художньо-педагогічної освіти: досвід, перспективи : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (15 травня 2024 р., м. Одеса) / упоряд. Я. М. Твердохлібова, О. П. Спасскова. – Одеса : Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2024. – 116 с.

До збірника ввійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Науково-методична організація процесу підготовки фахівців в системі художньо-педагогічної освіти: досвід, перспективи», яка відбувалася у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» 15 травня 2024 року.

Збірник призначений для науковців (докторанти, аспіранти, магістранти), здобувачів вітчизняних та зарубіжних закладів вищої освіти, педагогічних працівників різних типів закладів освіти, художників, дизайнерів, представників творчих спілок, арт-ринку.

Автори тез несуть особисту відповідальність за достовірність поданих матеріалів та за порушення прав інтелектуальної власності інших осіб.

року в Бородянці, Горенці, Ірпені та Києві. Одним з елементів оприлюднення творів стала публікація відеоматеріалу в соцмережах художника, де не тільки видно процес роботи, але й звучить відповідно підібраний звуковий супровід (від «Червоної рути» В. Івасюка до звуків системи сповіщення про повітряну тривогу) та зроблено підпис: «На знак солідарності з народом України».

Нерідко об'єктами мистецького переосмислення в умовах війни стають прострілені ворогом паркани, звалища знищеної військової техніки, автівок тощо. Так, улітку 2022 р. в Ірпені на «цвинтарі автівок» був започаткований монументальний проєкт американського художника Трека Келлі «Квіти надії». Мета цього задуму, – створюючи розписи із соняшниками, – увіковічити місця, де відбувалися трагічні події. Варто відзначити, що до втілення ідеї долучилися й випускники Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури О. Заремба, Є. Клименко, М. Цой та інші.

Натепер розписи відіграють важливу роль в оздобленні міст, прикрашають довколишній простір, приваблюють людей, своєрідно впливають як на образ міста, так і на його мешканців, зокрема тих, хто пережив окупацію.

Наразі мурали і графіті – це також символи єдності, вірності, нашої незламності, надії на Перемогу.

Віталій РАКОВИЧ

*кандидат педагогічних наук,
завідувач кафедри образотворчого мистецтва і дизайну
Херсонського державного університету, м. Херсон*

СИНТЕЗ ТРАДИЦІЙНИХ І СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ МАТЕРІАЛОЗНАВСТВА У ЖИВОПИСІ

Ключові слова: матеріалознавство, живопис, образотворче мистецтво, інновації в освіті, штучний інтелект,.

Завершення першої чверті ХХІ століття означене соціальною турбулентністю, викликаною пандемією та жахіттями війни, швидкими темпами розвитку цифрових

технологій, інфообігу й онлайн-практик, зокрема в освіті. Невідворотні надшвидкісні зміни у системі освіти потребують належної реакції академічної спільноти. Парадигма освіти протягом життя (школа третього покоління, індивідуалізація тощо), процес пошуку, визначення та розбудови перспективи власного професійного розвитку – вже звичайна практика сьогодення. Забезпечення цих складових освітнього процесу на пряму залежить від оптимального планування, ефективної комунікації між суб'єктами освіти та делікатного психолого-педагогічного супроводу професіоналізації здобувачів.

Важливим фактором уникнення стагнації та забезпечення розвитку інституцій вищої освіти і якості підготовки здобувачів є освоєння сучасних технологій та інструментарію, як педагогічних, так і предметних.

Дослідженню інновацій у викладанні спеціальних дисциплін у вищій школі присвячено праці І. Беха, С. Гончаренка, Л. Кондрашової, В. Кременя, А. Піхоти, В. Савченка, С. Сисоєвої та багатьох інших вчених. Практику поєднання традиційних і сучасних підходів у викладанні образотворчого мистецтва у ЗВО, спрямовану на розвиток творчих здібностей, підвищення мотивації та формування художньо-естетичної культури здобувачів, досліджували Т. Гуренко, В. Ковальчук, Н. Мироненко, Б. Тимків, Л. Шаповалова, О. Шульга та інші науковці. Проте, незважаючи на ґрунтовність і широкий діапазон наукових пошуків, питання оптимізації педагогічних підходів у процесі викладання фахових дисциплін образотворчого мистецтва залишається відкритим.

Нашою метою є висвітлення особливостей викладання освітньої компоненти «Матеріалознавство у живописі» у контексті поєднання традиційних підходів викладання з сучасними, на кафедрі образотворчого мистецтва і дизайну Херсонського державного університету. Метою дисципліни «Матеріалознавство у живописі» визначено формування у здобувачів уявлень про якості й властивості матеріалів основних технік живопису та базового досвіду їх практичного застосування. Саме другий аспект забезпечує можливість активного залучення майбутніх фахівців до освоєння властивостей матеріалів для живопису на практиці.

Практичні завдання з дисципліни «Матеріалознавство у живописі» передбачають вивчення творчих методів роботи майстрів живопису (Андреас Цорн / Anders Leonard Zorn, Кейсі Бо / Casey Vaughn, Ліндсі Кустуш / Lindsey Kustush та

інших) у такий спосіб: виконання етюдів з фотофіксацією кожного етапу роботи для створення підсумкової наочності з послідовності робочого процесу; опис послідовності, технології, прийомів виконання твору та складання підсумкового звіту-презентації за матеріалами дослідження.

Цей підхід є фактором формування у здобувачів освіти такого досвіду:

- оптимальне розуміння технік і матеріалів;
- аналіз і рефлексія творчих процесів;
- професійна комунікація та презентація власних творчих здобутків;
- дослідження й освоєння кращих практик живопису;
- критичне мислення та інноваційний підхід у роботі;
- практичні навички роботи з матеріалами та впевненість у власних силах.

Слід зазначити, що чинниками ефективності такого підходу є належна організація психолого-педагогічного супроводу з мотивуванням здобувачів до актуалізації власного творчого потенціалу. За аналогією, наприклад, з методикою «Вільного живопису на пленері» [3], яка лягла в основу всеукраїнського пленеру «Море барв», що більше п'яти років відбувався на Чорноморському узбережжі Херсонщини (до повномасштабного вторгнення) та був цікавим і результативним художньо-педагогічним форумом [2].

Щодо викликів, спровокованих появою ШІ, зазначимо, що у ХДУ прийнято положення про імплементацію його до освітнього простору як сервісу-асистента, який можна використовувати з дотриманням принципів наукової етики і кодексу академічної доброчесності при проведенні досліджень та у практиці виконання творів образотворчого мистецтва [1].

Насьогодні існує низка сервісів для модифікації образів за словесними описами користувачів. У нашій практиці є досвід використання ШІ під час занять з «Матеріалознавства у живописі». На основі спостережень і аналізу результатів роботи з ШІ-сервісами, зокрема з Midjourney, були визначені такі особливості згенерованих творів:

1. Зображення стилістично подібні до реалістичної анімації, еkleктичні і компліятивні.
2. Фентезійний та фантастичний характер зображуваного.

3. Слащавість, надмірність у засобах виразності, попсовість зображень, що загалом можна сформулювати як «підсилювачі художнього смаку».

4. Недоліки композиції:

- перевантаження зображення об'єктами та їх деталями;
- сумнівна диференціація головного і другорядного;
- затиснутість зображення у форматі.

5. Неприродний колорит, використання інтенсивних кольорів.

Зрозуміло, що з огляду на темпи розвитку ШІ ці позиції не є константними, а можуть зазнавати змін. Проте на сьогодні вони є ефективними критеріями при визначенні відмінностей між авторською роботою та згенерованим зображенням.

Загалом, інтеграція ШІ до освітнього процесу дозволяє розширити можливості здобувачів, надаючи їм нові інструменти для творчості та досліджень, водночас вимагаючи критичного підходу до аналізу результатів, які генерує штучний інтелект.

Таким чином, організація процесу викладання дисципліни «Матеріалознавство у живописі» включає дослідження творчих методів майстрів живопису, властивостей та специфіки використання сучасних матеріалів, технологій та засобів виконання роботи. Поєднання традиційних і сучасних підходів сприяє розвитку самостійності у здобувачів під час виконання робіт, формуючи цілісне бачення процесу виконання твору від задуму до кінцевого продукту.

Список використаних джерел

1. Наказ по ХДУ про затвердження Загальних політик використання штучного інтелекту в навчанні, викладанні й дослідженнях у Херсонському державному університеті, від «29» червня 2023 р. м. Івано-Франківськ № 281-Д. URL: <https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/281-%D0%94.pdf?id=6e2f1e1f-f267-4da6-859f-096168e2a70f>

2. Пресцентр ХДУ. Молоді художники ХДУ взяли участь у Всеукраїнському пленері. Новини Херсонського державного університету. 2020. URL: <https://www.kspu.edu/PublisherReader.aspx?newsId=12378&lang=uk>.

3. Ракович В. В. Методика «Вільного живопису на пленері» як компонент процесу формування професійної самооцінки майбутніх художників-педагогів.

Наука-двигун прогресу. Зб. наук. матеріалів XI Міжнародної наук.-практ. інтернет-конференції, м. Вінниця, 2017. 22 вересня. Ч. 2. С. 45-50.

Галина РЕЗНІЧЕНКО

*старший викладач кафедри методики викладання та змісту освіти
науково-методичної лабораторії суспільно - гуманітарної освіти,
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»,
член Національної спілки художників України,
м. Одеса*

ТАРАС ШЕВЧЕНКО В УКРАЇНСЬКОМУ ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ

Ключові слова: Тарас Шевченко, образотворче мистецтво, творчість, художній образ, живопис, графіка.

Образ Тараса Шевченко привертав увагу багатьох поколінь вітчизняних мистецтвознавців, митців. Історичний поступ шевченкіани в культурно-художньому просторі України ґрунтовно висвітлили мистецтвознавці, як-от: Ю. Барабаш, Г. Зленко, О. Лагутенко, П. Нестеренко, М. Семенюк, Д. Степовик, О. Федорук, О. Яременко, Р. Яців та ін. В репрезентованій праці Т. Чуйко «Тарас Шевченко: образ в мистецтві» розглядаються найбільш характерні інтерпретації образу Тараса Шевченка в творах художників різних поколінь: від прижиттєвих зображень до сучасних уявлень його величч митцями різних видів образотворчого мистецтва [4]. Вченими О. Боронь, М. Юр здійснене унікальне дослідження шевченкіани, висвітленої в науковому виданні «персональної енциклопедії», яке було презентоване в 2023 році [1].

До образів літературних творів Кобзаря зверталися відомі українські майстри живопису, графіки, скульптури такі як: О. Богомазов, М. Бойчук, І. Бурячек, С. Васильківський, М. Жук, І. Їжакевич, В. Касіян, Ф. Красицький, Ф. Кричевський, О. Кульчицька, І. Курилас, О. Мурашко, О. Новаківський, Г. Світлицький. Під впливом ідей передвизників, художники написали твори на яких вперше були

Зміст

Бартенєва І., Фазлуєв В. Теоретичні аспекти підготовки майбутніх фахівців мистецького спрямування до формування естетичної культури здобувачів освіти.....	3
Богайчук Л., Гвоздьова О. Образ Тараса Шевченка у творчості сучасних художників.....	7
Бредньова В., Прохорец І. Особливості методики графічної підготовки студентів молодших курсів на сучасному етапі.....	10
Брянський Г. Сенс педагогічно-мистецької творчості майбутнього вчителя образотворчого мистецтва у новітніх освітніх реаліях.....	13
Волинська О. Національна мистецька освіта України: досвід Галичини.....	17
Ворніков В. Формування толерантного менталітету особистості в світлі сучасних принципів навчання: інтегративна єдність мистецтва й педагогіки.....	20
Главенчук О. Метод викладання. Девіз викладача і здобувача освіти: «Будь-яке навчальне завдання виконане здобувачем освіти – потенційна виставкова робота».....	25
Гоманюк В. «Кодима-фест» – творча лабораторія Одеського художнього фахового коледжу ім. М. Б. Грекова (досвід практичної роботи 2016-2019 н. р.).....	32
Ейвас Л. Самобутність професійного мистецтва витинанки дніпровського регіону.....	34
Ейвас Л., Губа А. Народна обрядова символіка у декоративних композиціях сучасних українських митців.....	37
Ковальов О., Мірошниченко Н. Історично-мистецькі основи етнокультурної спадщини Сіверщини.....	41
Красюк І. Освітні втрати та шляхи їх подолання в умовах воєнного стану.....	46
Крижевська С Необхідні складові підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва.....	50
Литовченко Н., Поступаленко Р. Популяризація українського мистецтва за кордоном під час війни.....	52
Лоза Н., Борисюк З. Анімалістика у художньому ткальстві. Шлях у пошуку художнього образу у навчанні здобувачів вищої освіти художньо-графічного факультет.....	55
Малік О. Артрезиденція «Ціна свободи» – новації в творчому середовищі візуального мистецтва України.....	57
Мунтян С. Значення Петриківського розпису в сучасному мистецтві.....	59
Орос І. Сучасні інтерактивно-розвивальні методи навчання майбутніх художників-педагогів: поєднання друкованої та комп'ютерної графік.....	61
Петренко О., Люта Д. Петриківський розпис у його культурно-історичному й художньо-педагогічному вимірах.....	66

Петренко О., Щербакова Л. Естетично-ментальні параметри побудови індивідуальної роботи зі студентами в межах курсу «Художньо-прикладна графіка».....	70
Петрук Р., Воронюк А. Досвід розпису монументального об'єкта під керівництвом Володимира Прядки.....	75
Петрук Р., Прокопенко Г. До питання розробки монументального об'єкта як навчального завдання.....	77
Ракович В. Синтез традиційних і сучасних підходів під час вивчення матеріалознавства у живописі.....	79
Резніченко Г. Тарас Шевченко в українському образотворчому мистецтві.....	83
Смичковська О., Бредньова В. Удосконалення підходів до навчання онлайн на практичних заняттях з графічних дисциплін.....	86
Спаскова О. Дослідження декоративно-прикладного мистецтва Слобожанщини XVII – XVIII ст. у виданнях з книжкової колекції Бібліотеки Університету Ушинського.....	89
Спаскова О., Ван Сює Питання традицій та інновацій у підготовці магістрантів-художників із КНР.....	92
Твердохлібова Я. Методична підготовка майбутніх вчителів образотворчого мистецтва.....	95
Харитонова І. Обґрунтування щодо ведення дисциплін «Робота на пленері», «Практика на пленері» елементарного підрівня початкової мистецької освітньо-виховної діяльності КЗПСО «Мистецька школа №15 імені Т. І. Боевої м. Одеси».....	99
Шевчук Т. Візії війни в сучасній українській політичній карикатурі та постері.....	102
Школьнік О. Тема козацтва в образотворчому мистецтві як засіб формування патріотизму і національної ідентичності особистості: історичний аспект.....	109

Наукове видання
НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ В СИСТЕМІ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ:
ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ
Всеукраїнська науково-практична конференція
м. Одеса, 15 травня 2024 року